



Aan Provinciale Staten Limburg
Postbus 5700,
6202 MA MAASTRICHT

Betreft: Exploitatiesubsidie Stichting Restauratie Atelier Limburg.

Harmelen, 10 oktober 2015

Geacht College,

In de loop van 2014 en 2015 zijn bij het bestuur van de Art Restorers Association Nederland (hierna te noemen ARA) meerdere klachten binnengekomen over vermeende concurrentievervalsing door de Stichting Restauratie Atelier Limburg (hierna te noemen SRAL). Deze klachten waren geografisch gespreid van Friesland tot Limburg en hebben het bestuur van ARA genoopt een onderzoek te starten.

De SRAL is een stichting die bedrijfsmatig op de markt voor restauratie actief is en bekend door belangrijke projecten zoals de restauraties van het Rijksmuseum, het Paleis op de Dam in Amsterdam en de Oranjezaal van Paleis Huis ten Bosch in Den Haag. Daarnaast levert de stichting al langere tijd een gewichtige bijdrage aan de opleiding van restauratoren; een functie die al enige tijd ingebed is in het reguliere onderwijs via een samenwerkingsverband met de Opleiding Restauratiekunde van de Universiteit van Amsterdam. De SRAL maakt in alle opzichten de indruk een maatschappelijk stevig gevestigde en succesvolle organisatie te zijn.

Het bestuur van ARA was dan ook niet weinig verbaasd te ontdekken dat 'het vlaggenschip van restaurerend Nederland' **structureel** een exploitatiesubsidie ontvangt van de Provincie Limburg en in deze provincie een status aparte geniet als 'begrotingsinstelling'. In 2014 ontving de stichting een exploitatiesubsidie van **€ 406.739,00** en in 2015 was dat **€ 366.739,00**. Deze subsidies hebben klaarblijkelijk een jarenlange voorgeschiedenis.

De SRAL is een stichting en heeft als zodanig geen winstoogmerk, maar is daarnaast ook een bedrijf dat actief is op een vrije markt en daarom belastingplichtig is. De diensten die de SRAL levert, kunnen ook door anderen worden geleverd en juist deze *commerciële* diensten worden gesponsord met de exploitatiesubsidie die de SRAL ontvangt. Of om het te zeggen zoals op de website van de SRAL zelf staat: "Subsidie van de Provincie Limburg maakt het mogelijk om voor Limburgse musea en monumenten, openbare collecties en kerkelijke instellingen in Limburg een apart tarief te hanteren." (*Valt dat überhaupt te rechtvaardigen als exploitatiesubsidie? Als subsidie überhaupt?*)

Buiten de provincie Limburg concurreert de SRAL succesvol met andere commerciële bedrijven, binnen de provincie Limburg heeft de SRAL het rijk alleen, door de manier waarop de provincie verkiest andere ondernemers uit de markt te weren.

Levert de SRAL misschien kwaliteit die anderen niet kunnen leveren? Ook oud studenten van de SRAL worden door de subsidieregeling van de provincie Limburg niet zelden uit de Limburgse markt gedrukt. Die oud studenten zouden in principe dezelfde kwaliteit als de SRAL moeten leveren en wanneer dat niet zo is, kunnen er vraagtekens bij de waarde van de SRAL als opleidingsinstituut worden gezet. Het bestuur van ARA Nederland wil dat laatste nadrukkelijk niet doen.

Onder de leden van ARA bestaat overigens de indruk dat aan oud studenten van de SRAL iets meer gegund wordt, maar dat 'gewone restauratoren' genadeloos uit de markt worden gewerkt met lage offertes. Een Limburgs ARA-lid heeft kortgeleden haar praktijk gesloten omdat zij te vaak haar inschrijvingen onderboden zag door het 'aparte tarief' dat de SRAL hanteert. Dat ging niet om restauraties van aandacht trekkende projecten, maar om bescheiden werk waar zij zeer wel voor gekwalificeerd was en hard nodig had om als ondernemer te overleven. In het Limburgse is echter geen sprake van een *level playing field*.

Zoals gezegd zijn er klachten bij het bestuur van ARA binnengekomen van Leeuwarden tot Maastricht. De SRAL kan landelijk onder de offertes van andere restauratiebedrijven blijven door het inzetten van studenten die tegen een stageloon werken. Ook heeft de SRAL een netwerk dat binnen Nederland geen gelijke kent. Het feit dat in Maastricht al decennia lang restauratoren en onderzoekers worden opgeleid die nu leidende functies bekleden door heel het land, geeft ongetwijfeld een voordeel op de markt. Ten aanzien van klachten over dit soort voordelen heeft het bestuur van ARA naar de leden van de vereniging gecommuniceerd dat het ook aan haar leden vrij staat stagiaires in te zetten en zij meer moeten investeren in hun netwerk. De situatie *binnen* Limburg is echter fundamenteel anders door de subsidie van de provincie.

Hoe werkt dat? Dankzij de subsidie van de provincie kan de SRAL binnen Limburg offertes aanbieden waarbij het uurtarief gesteld is op € 30,- ex btw. Het wordt daarna wel érg moeilijk voor andere ondernemers om nog een opdracht te krijgen. Een enkele keer is een conservator van een klein Limburgs museum niet zo gesteld op het machtsvertoon uit Maastricht en wordt een restaurator getipt om wat te dalen met zijn offerte: "Dan kan ik die aan jou geven en niet aan de SRAL." Doorsnee is het echter zo dat iedere opdracht in Limburg waar de SRAL haar oog op laat vallen, ook aan de SRAL toevalt. Vergeet daarbij niet dat het bij opdrachten veelal om aanbestedingen gaat en de provincie het aan de discretie van de SRAL lijkt over te laten om een offerte uit te brengen (of niet). De 'subsidie voor het Limburgse erfgoed' lijkt één op één gekoppeld aan de bereidheid van de SRAL om in beweging te komen.

Door gegevens van het internet te combineren kon de in eerste instantie voor ons bestuur *wat al te fantastische* bewering dat de SRAL niet meer vroeger dan € 30,- per uur, bevestigd worden.

Voorbeeld: Bij de restauratie van twee zijaltaren en 10 schilderijen van de St.-Martinuskerk te Beek werden per schilderij ca. 50 uur besteed door de SRAL en per altaar 4 manweken, Dat komt grofweg uit op 750 á 800 uur voor de hele klus. De kosten kwamen voor het kerkbestuur op slechts € 29.110,-

(inclusief BTW) en dat is (na aftrek van wat kosten) inderdaad ongeveer € 30,- per uur. Het kerkbestuur bekostigde de som gedeeltelijk uit een subsidie, wat resteerde was € 9.110,- eigen bijdrage. Het *hele* project van de kerkrestauratie werd ruim gesubsidieerd en niet alleen de Rijksoverheid, ook allerlei stichtingen droegen bij in de restauratiekosten. Ook de provincie Limburg subsidieerde mee aan de restauratie van de St.-Martinuskerk te Beek. De provincie Limburg deed dat zelfs *twee keer*, een keer zichtbaar (€ 33.572,30) en een keer onzichtbaar via 'het aparte tarief' dat de SRAL hanteert.

Wanneer de provincie er bijvoorbeeld voor kiest erfgoedprojecten iets transparanter en een ietsje meer te subsidiëren in plaats van een uitverkoren ondernemer geld toe te stoppen, zou het best weleens zo kunnen zijn dat na een weging op kwaliteit en prijs van vrije inschrijvingen, de Limburger wellicht netto beter uit is. De bestaande subsidieregeling inspireert de SRAL niet echt efficiënt te zijn, ze nemen gewoon wat uit hun potje wanneer hen dat uitkomt. Linksom of rechtsom, de Limburger betaalt.

In de ogen van ARA Nederland is de situatie in Limburg na onderzoek duidelijk:

1. De Stichting Restauratie Atelier Limburg is een maatschappelijk en economisch stevig gevestigd, commercieel bedrijf met een landelijk gezien sterke concurrentiepositie.
2. Dat de SRAL als 'begrotingsinstelling' van de Provincie Limburg een exploitatiesubsidie ontvangt is daarom op zich al vreemd.ⁱ
3. Dat de SRAL deze subsidie in Limburg aanwendt om via een 'apart tarief' opdrachten binnen te halen, is concurrentievervalsing.
4. Dat andere, *vooral Limburgse ondernemers* daardoor uit de markt gedrukt worden, is onacceptabel.

ARA Nederland zou dan ook zeer gelukkig zijn wanneer de provincie Limburg de wijsheid toont in 2016 géén subsidie meer te verstrekken aan de Stichting Restauratie Atelier Limburg. Wanneer dat wel gebeurt, zijn er voldoende gronden de rechtmatigheid van een verstrekte subsidie aan te vechten.

Hoogachtend,

Namens ARA Nederland, Erick Douwes (voorzitter)

Een afschrift van deze brief is gestuurd aan de fracties van CDA, PVV, SP, VVD, D66, PvdA, Groen Links, 50Plus, Partij voor de Dieren, Volkspartij Limburg en LOKAAL Limburg.

ⁱ Een exploitatiesubsidie valt alleen te rechtvaardigen wanneer er sprake is van een tekort op de begroting van een organisatie en er zonder de subsidie werk ongedaan blijft, dat van een dusdanige maatschappelijke waarde wordt geacht, dat een overheid zich geroepen voelt dat werk mogelijk te maken middels subsidieverstrekking. Het valt moeilijk voor te stellen dat dit het geval is bij het florerende bedrijf SRAL, op een toch al zwaar gesubsidieerde markt, waar bovendien voldoende aanbieders zijn. Het werk zou beslist niet blijven liggen. Het algemene bezwaar tegen een exploitatiesubsidie is dat de ontvanger van de subsidie geen belang heeft bij beperking van haar exploitatietekort, het tekort moet slechts binnen de grenzen van de door de overheid beschikbaar gestelde subsidie worden gehouden. Enerzijds heb je dus het bloeiende bedrijf SRAL dat nationaal en internationaal de waardering krijgt en door het hele land en daarbuiten actief is, anderzijds de stichting die ieder jaar blijkbaar weer aan de door de provincie gestelde subsidievereisten voldoet.